

Juryrapport ‘Nella Voss Del Mar’ Vertaalprijs 2025

Philiep Bossier

Werkgroep Italië Studies

Werkgroep Italië Studies. Onderzoeksdag 24 oktober 2025. Istituto Italiano di Cultura di Amsterdam.

De ‘Nella Voss Del Mar’ vertaalprijs is ingesteld door de Stichting Incontri en wordt om de twee jaar uitgereikt door de Werkgroep Italië Studies. Deze prijs is bedoeld als aanmoediging voor beginnende vertalers. Daarom gaat het ook steeds om nog niet eerder gepubliceerde vertalingen. Je kunt het vergelijken met een proefvertaling (bij een uitgeverij bijvoorbeeld), maar dan wel met een prijsbedrag en een certificaat hiermee verbonden.

Onze prijs komt de laatste tijd meer en meer in de belangstelling te staan. Hij wordt nu ook opgenomen in het *Vertaallexicon Nederland* (directeur C. Meijer). We zien ook het aantal deelnemers stijgen, en vaak ook de omvang en intensiteit van de vertaalprojecten.

Voor de editie 2025 heeft de Jury drie kandidaten beoordeeld. Hierbij werden de volgende criteria gehanteerd: 1) kwaliteit van de vertaling; 2) originaliteit van de brontekst; 3) moeilijkheidsgraad van het vertaalproject; en 4) potentialiteit (haalbaarheid) van het project (bv. bij tijdschrift, Fonds of uitgever). De kandidaten voor de editie 2025 zijn als volgt, in alfabetische volgorde:

- 1) Albertus Johannes (Bart) Lamaker, ‘De Nacht’, Nederlandse vertaling van het deel ‘La Notte’ uit de *Canti Orfici* van Dino Campana
- 2) Marina Marzaro, “Lo sparo”, Italiaanse vertaling van Virginie Loveling, *Een revolverschot*
- 3) Pauline Rutten, “De zee voorbij Napels”, Nederlandse vertaling van Anna Maria Ortese, *Il mare non bagna Napoli*.

Wat meteen opvalt bij deze projecten is de aandacht voor literaire auteurs uit de canon. Je kunt zelf spreken van ‘iconische’ teksten uit beide cultuurgebieden. Binnen de Nederlandstalige component zien we ook hoe net een Italiaanse vertaalster zich waagt aan een tekst uit het Vlaamse cultuurgebied en dan nog wel uit het begin van

* **Contact:** philiep.bossier@gmail.com

vorige eeuw. Dat gebeurt niet zo vaak, zeker niet bij een beginnend vertaler. We zien ook twee vrouwelijke auteurs, Ortese en Loveling, beide kernfiguren met een grote rol als intellectueel in de maatschappij. Bij deze auteurs gaat het om prozateksten maar ingewikkelder wordt het bij Campana, waar het gaat om poëtisch proza, lyrisch proza, ‘sacralità laica’ zegt men ook, men is er nog steeds niet uit. Campana is sowieso een buitenbeentje, de Italiaanse *poète maudit* en modernist buiten categorie. Hiermee is meteen ook gezegd dat de Jury veel respect heeft voor het niveau van deze vertaalprojecten. Vertalen is nooit zomaar eenvoudig, maar hier maken deze kandidaten het voor zichzelf verre van makkelijk.

Il mare non bagna Napoli is een verhalenbundel van Anna Maria Ortese (1914–1998), met ook journalistieke reportages. De auteur beweegt zich in haar lange carrière vaak op de grens van realisme, magisch realisme, surrealisme en fantasy, essay en fictie. Ze ontving voor deze tekst uit 1953 de Premio Viareggio en later ook de Premio Strega voor *Poveri e semplici* uit 1976. Duidelijk canon. Pauline Rutten levert een prima vertaling, met aandacht voor taalregisters, spreektaal, volkstalige elementen en bijbehorend lexicon en syntaxis. De moeilijkheidsgraad is beduidend maar onder controle. Het ritme van de doeltekst voelt af en toe nog Italiaans aan. Ergens ziet de Jury ook een taalkeuze die afwijkt van de Nederlandse standaard. Dit project is zeker haalbaar en veelbelovend.

Ook de vertaling van Virginie Loveling (1836–1923) door Marina Marzaro is een goede keuze op de editoriale markt. Aardig om te vermelden is dat deze Gentse anticlericale feministe *avant la lettre* aan een soort comeback bezig is. Precies *Een revolvershot* uit 1911 werd dit jaar (2025) toegevoegd aan de update-lijst van de Canon van de Nederlandstalige Literatuur. Bovendien verscheen enkele maanden geleden ook de eerste Franse vertaling door Françoise Antoine bij uitgeverij Cambourakis in Parijs. Dit met steun van het Vlaamse Letterenfonds, duidelijk een tip voor Marina. Het hoofdwerk van Loveling zijn nog steeds haar Oorlogsdagboeken uit WO I. De vertaling verloopt vlot maar je ziet ook hoe de vertaler een beetje worstelt met het Vlaamse taaleigen, bovendien van meer dan een eeuw oud. Dat is begrijpelijk. Verdienstelijk is de creativiteit van Marzaro hierbij. Hetzelfde geldt voor het overbrengen van plaatsnamen en cultuurgebonden realia, een ‘very old issue’ in de vertaalkunde. De Jury krijgt ook de indruk van het Nederlands als een soort tussenplatform tussen de Vlaamse variant van de brontekst en het Italiaans van de doeltekst.

En dan nu Campana. Van Dino Campana (1885–1932) uit de streek ‘Romagna toscana’ is eigenlijk maar een tekst verschenen, en wat voor een, de *Canti Orfici* uit 1914 na 7 jaar werk (dicht bij de publicatiedatum van Loveling, trouwens). In navolging van grootmeesters als Dante, Petrarca en Leopardi levert Campana hier een visionaire tekst waar de reis van de ziel centraal staat. Zijn proza-poëzie is zowel hermetisch, melodieus, magisch, symbolisch, crepuscolair, archaïserend als sensueel en erotisch en bestaat uit twee keer 15 onderdelen. Kortom, meer een ‘Gesamtkunstwerk’, een ‘opera totale’ met een enorme intertekst, meer dan zomaar een gedicht. De carrière van Campana eindigt hier ook mee, want na veertien jaar in een psychiatrische instelling sterft de auteur in 1932. Wie durft dit te vertalen en met welk risico,

met welk resultaat? Wie verbrandt zich hieraan? Even opzoeken en je vindt vertalingen in het Engels, Frans en niet onverwacht Portugees (de taal van Camoes en Pessoa). That's it, niet veel meer. En in het Nederlands? Wel, toch wel, maar enkel fragmenten, in tijdschriften en niet uit de *Canti*. Karel van Eerd in *Raster* (1997, vol. 78) en Annegret Böttner in *De Gids* (1994). En Frans van Dooren, hij toch wel? Ja en neen, want hij vertaalt in deze context slechts een gedicht, en wel van Sibilla Aleramo, 'Kracht in mij om lief te hebben', de auteur met wie Campana een (korte) liefdesverhouding had.

De meeste vertalers lopen dus met een wijde bocht om de *Canti Orfici* heen. Maar niet Bart Lamaker, die hier al een tijd mee bezig is, zo vernemen we, en met passie. Zijn vertaling heeft al een gevorderd stadium bereikt en voor nu heeft hij het eerste deel, 'La Notte', ingediend. Conform de brontekst, kiest Lamaker duidelijk voor een fonetisch-akoestische vertaling met alliteratie, binnenrijm, interne echo van semantische velden, behoud van de muzikale zinsstructuur in heel lange zinnen, visionaire beeldtaal, maar ook duistere, mysterieuze evocaties. Dat is op zich tegelijkertijd de beste maar ook moeilijkste keuze. En het lukt, een van de Juryleden zei dat je ook even vergeet dat het om een vertaling gaat. Een enorm compliment. Het zij gezegd, deze vertaling is niet af; we vinden haperingen, soms verrassend eigentijds Nederlands toch wel, hier en daar een minimale fout, een onhandige woordkeuze. Ook de Dante-intertekst (met name Inferno, V, Paolo e Francesca) klinkt nog niet volledig door.

Maar de Nella Voss Del Mar is in eerste instantie een aanmoedigingsprijs voor een vertaalproject. De projectvertaling van Lamaker krijgt van de Jury de hoogste beoordeling voor de vier criteria, en wel voor de uitzonderlijke keuze van de brontekst, de uiterste moeilijkheidsgraad en toch ook de slaagkans van het project, mits wellicht volledige coaching (bijvoorbeeld door iemand als Paul Claes, Martinus Nijhoffprijs, Vlaams classicus, germanist en romanist, vertaler van Ulysses van Joyce, van Rimbaud, de grote Latijnse auteurs, maar ook vele Italiaanse dichters). Wie weet.

Beoordeling:

De Nella Voss del Mar vertaalprijs 2025 gaat naar Bart Lamaker voor 'De Nacht/La Notte' uit de *Canti Orfici* (1914) van Dino Campana.

Namens de Jury, **Valentijn As, Ardie van Berkel, Philiep Bossier** (voorzitter), **Claudio Di Felice, Leine Meeus** (laureaat Nella Voss Del Mar vertaalprijs 2023).